

Verkenningverslag Formatie Gulpen-Wittem 2026

Martijn Dols

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Duiding van de verkiezingsuitslag	3
Winnaars van de verkiezingen	3
3. Voorkeuren voor samenwerking en bestuursvorm	4
Meerderheidscoalitie	4
Betrokkenheid van de raad en oppositie	4
4. Mogelijke coalitievarianten	5
Beperkingen bij alternatieve varianten	5
Samenstelling van het college en invulling wethouderschap	5
5. Blokkades en aandachtspunten	7
Onderling vertrouwen als opgave	7
Bestuurscultuur en omgangsvormen	7
Betrekken van samenleving en organisaties	7
6. Proces en vervolgstappen	8
7. Advies voor de (in)formatiefase	8
1. Te onderzoeken coalitie	8
2. Opdracht aan de informateur	8
3. Herstel van vertrouwen en bestuurscultuur	9
4. Betrekken van de gehele raad	9
5. Vooruitkijken	9
8. Slot	10
9. Bijlagen	11
Bijlage 1 – Verslag verkennend gesprek met PRO Gulpen-Wittem	11
Bijlage 2 – Verslag verkennend gesprek met Fractie Franssen	11
Bijlage 3 – Verslag verkennend gesprek met Gulpen-Wittem Lokaal (GWL)	11
Bijlage 4 – Verslag verkennend gesprek met DOE'22	11
Bijlage 5 – Verslag verkennend gesprek met VVD	11

1. Inleiding

In opdracht van het Presidium van de gemeenteraad van Gulpen-Wittem heb ik op donderdag 26 maart 2026 gesprekken gevoerd met alle vijf partijen die vertegenwoordigd zijn in de nieuw gekozen gemeenteraad: PRO Gulpen-Wittem, Fractie Franssen, Gulpen-Wittem Lokaal (GWL), DOE'22 en VVD.

Ik kijk terug op constructieve, open en inhoudelijke gesprekken, waarin alle fracties bereid waren hun visie te delen op de verkiezingsuitslag, de bestuurlijke toekomst en mogelijke vormen van samenwerking. Die openheid heeft het mogelijk gemaakt om een goed en genuanceerd beeld te vormen van de politieke verhoudingen. Ik wil alle betrokkenen hiervoor nadrukkelijk bedanken.

Het doel van deze verkenning was om inzicht te verkrijgen in:

1. de duiding van de verkiezingsuitslag;
2. de voorkeuren voor samenwerking en bestuursvorm;
3. mogelijke coalities;
4. blokkades en aandachtspunten;
5. het vervolg van het formatieproces.

Op basis van deze gesprekken presenteer ik middels dit verslag mijn bevindingen en advies.

2. Duiding van de verkiezingsuitslag

In alle gesprekken komt dezelfde rode draad naar voren in de duiding van de verkiezingsuitslag.

Zowel PRO Gulpen-Wittem, DOE'22 als de VVD geven expliciet aan dat de kiezer heeft gekozen voor een andere bestuurscultuur en afstand heeft genomen van de wijze waarop de politiek de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd.

DOE'22 spreekt daarbij van een impliciete stem tegen de vorige coalitie en benadrukt dat inwoners behoefte hebben aan nieuwe mensen, andere partijen en een andere manier van besturen.

Ook de VVD stelt dat de kiezer nadrukkelijk heeft gekozen voor verandering en koppelt dit aan de wens voor een 'frisse wind' in het bestuur.

PRO Gulpen-Wittem duidt de uitslag eveneens als een oproep tot verandering van bestuurscultuur en ziet daarin een mandaat om het initiatief te nemen in de formatie.

Fractie Franssen en GWL erkennen dit beeld, maar plaatsen er kanttekeningen bij. Fractie Franssen wijst op negatieve beeldvorming in de aanloop naar de verkiezingen en benadrukt dat zij nog altijd brede steun vanuit de gemeenschap ervaren, als tweede grootste partij. GWL legt meer nadruk op het belang van fatsoenlijke omgangsvormen en wijst op de verharding van het politieke debat in de afgelopen periode.

Er is brede overeenstemming dat de verkiezingsuitslag vraagt om:

- vernieuwing van bestuursstijl;
- herstel van onderlinge verhoudingen en vertrouwen;
- een andere manier van samenwerken, zowel binnen de raad als met de samenleving.

Winnaars van de verkiezingen

In de gesprekken worden met name de volgende partijen als winnaars benoemd:

- PRO Gulpen-Wittem is met 4 zetels en de meeste behaalde stemmen de grootste partij.
- DOE'22 wint 2 zetels, en heeft nu 3 zetels.
- VVD wint als nieuwkomer 2 zetels.

GWL wint als nieuwkomer 3 zetels. Andere partijen zien GWL als een voortzetting van Balans, waarbij de partij gelijk zou zijn gebleven in aantal zetels.

Fractie Franssen blijft een belangrijke speler met 3 zetels en, na PRO Gulpen-Wittem, de partij met de meeste behaalde stemmen. Fractie Franssen erkent echter ook dat de uitslag een signaal voor verandering bevat en geeft aan dat hen bescheidenheid past.

3. Voorkeuren voor samenwerking en bestuursvorm

Meerderheidscoalitie

Op één partij na spreekt iedereen zich uit voor een meerderheidscoalitie als basis voor het nieuwe bestuur.

- PRO Gulpen-Wittem acht een stabiele coalitie met meer dan 8 zetels noodzakelijk voor een duurzame samenwerking.
- DOE'22 geeft aan dat, hoewel een raadsakkoord in theorie wenselijk is, de huidige situatie vraagt om een coalitie met voldoende stabiliteit.
- De VVD stelt expliciet dat een meerderheidscoalitie op dit moment de enige realistische vorm is om verder te onderzoeken.
- Fractie Franssen spreekt eveneens een voorkeur uit voor een meerderheidscoalitie, mede vanwege het gebrek aan vertrouwen richting DOE'22.
- GWL is de enige partij die expliciet inzet op een zo breed mogelijke, eventueel raadsbrede samenwerking, maar koppelt daaraan wel de voorwaarde dat eerst onderling vertrouwen wordt hersteld.

Betrokkenheid van de raad en oppositie

Naast de keuze voor een coalitievorm is er brede overeenstemming dat de raad als geheel beter moet functioneren dan in de afgelopen periode.

DOE'22 geeft nadrukkelijk aan dat de oppositie in de vorige bestuursperiode onvoldoende werd gehoord en dat dit moet veranderen.

Ook andere partijen onderschrijven impliciet of expliciet het belang van:

- een gelijke informatiepositie voor alle fracties;
- het serieus nemen van inbreng vanuit de raad, ook buiten de coalitie.

In mijn rol als verkenner zie ik dit als een belangrijk en breed gedragen aandachtspunt voor de komende bestuursperiode, en dus ook voor de (in)formatiefase.

4. Mogelijke coalitievarianten

Uit de gesprekken komt een duidelijke voorkeursrichting naar voren.

PRO Gulpen-Wittern, DOE'22 en VVD spreken alle drie expliciet de voorkeur uit om een coalitie tussen deze drie partijen als eerste te onderzoeken.

Deze combinatie:

- sluit aan bij de duiding van de verkiezingsuitslag;
- vertegenwoordigt de partijen die zichzelf en elkaar als winnaars zien;
- biedt een stabiele meerderheid in de raad (geen 8 vs. 7 zetels).

Beperkingen bij alternatieve varianten

Andere coalitievarianten worden in de gesprekken wel genoemd, maar blijken na het voeren van gesprekken met alle partijen minder haalbaar.

- Fractie Franssen geeft aan niet met DOE'22 te willen samenwerken in een coalitie.
- De VVD sluit expliciet samenwerking in een coalitie met GWL en Fractie Franssen uit.
- PRO Gulpen-Wittern acht samenwerking in een coalitie met Fractie Franssen op dit moment niet mogelijk en ziet GWL als een tweede keuze.
- GWL zelf sluit geen enkele partij uit, maar geeft aan dat samenwerking alleen mogelijk is als eerst gewerkt wordt aan herstel van onderling vertrouwen en fatsoenlijke omgangsvormen.

Gecombineerd leiden deze standpunten ertoe dat het aantal realistische coalitievarianten beperkt is.

Samenstelling van het college en invulling wethouderschap

In de gesprekken is ook stilgestaan bij de samenstelling van het college van burgemeester en wethouders en de wijze waarop het wethouderschap ingevuld zou kunnen worden.

Daarbij komen verschillende aandachtspunten en voorkeuren naar voren:

- De VVD geeft aan dat een evenwichtige verdeling van wethouders belangrijk is, waarbij iedere coalitiepartij een gelijkwaardige bijdrage levert. Daarbij wordt ook de optie genoemd om te werken met vier wethouders, eventueel deels in parttime vorm.
- Fractie Franssen acht een college met vier wethouders eveneens bespreekbaar en ziet voordelen in een spreiding van portefeuilles, waarbij ook parttime invulling mogelijk is.
- DOE'22 benadrukt het belang van kwaliteit en geschiktheid van wethouders en pleit voor het opstellen van een profielschets. Daarbij wordt expliciet de mogelijkheid opengehouden om te werken met een 'wethouder van buiten', indien dit bijdraagt aan de kwaliteit van het bestuur.

- GWL noemt eveneens de optie van een wethouder van buiten als mogelijke manier om specifieke expertise binnen te halen.
- PRO Gulpen-Wittem legt minder nadruk op de vorm, maar benadrukt dat het college als geheel vier jaar moet kunnen functioneren en dat daarvoor een solide basis en onderling vertrouwen noodzakelijk zijn.

Uit deze inbreng blijkt dat er geen fundamentele inhoudelijke verschillen bestaan over de inrichting van het college, maar leggen partijen wel verschillende accenten:

- nadruk op evenwicht en stabiliteit;
- aandacht voor kwaliteit en geschiktheid van wethouders;
- en openheid voor flexibele invulling, waaronder parttime wethouderschap of een wethouder 'van buiten'.

Dit onderwerp leent zich bij uitstek voor verdere uitwerking in de (in)formatiefase.

5. Blokkades en aandachtspunten

Onderling vertrouwen als opgave

In alle gesprekken komt naar voren dat het onderlinge vertrouwen tussen partijen onder druk heeft gestaan – en staat.

- GWL stelt expliciet dat eerst onderlinge zaken uitgesproken moeten worden voordat inhoudelijke samenwerking mogelijk is.
- DOE'22 benadrukt dat oud zeer moet worden weggenomen om tot een stabiel bestuur te komen.
- PRO Gulpen-Wittem geeft aan dat het maken van afspraken over de manier van samenwerken net zo belangrijk is als inhoudelijke afspraken.

Het herstel van vertrouwen is daarmee niet slechts een randvoorwaarde, maar een kernopgave voor de komende bestuursperiode en (in)formatiefase.

Bestuurscultuur en omgangsvormen

De wens om te komen tot een andere bestuursstijl wordt breed gedeeld:

- minder op de persoon;
- meer op de inhoud;
- met respectvolle omgangsvormen.

Betrekken van samenleving en organisaties

Meerdere partijen (met name PRO en DOE'22) benadrukken het belang van:

- het betrekken van inwoners;
- het actief samenwerken met maatschappelijke organisaties en belangenorganisaties.

6. Proces en vervolgstappen

Meerdere partijen onderschrijven het belang dat na de vele wisselingen in het college van Gulpen-Wittem in de afgelopen jaren, een volgend college de bestuursperiode van vier jaar gezamenlijk moet volbrengen. Meerdere partijen geven aan dat de formatie moet worden gebruikt om goede afspraken te maken over inhoud en manier van samenwerken. Om de benodigde stabiliteit te borgen, is de VVD voorstander van een goed doordacht en uitgewerkt coalitieakkoord. Het ligt op basis van het voorgaande niet voor de hand om voor een hoofdlijnenakkoord te kiezen.

Op basis van de procesafspraken is het aan de grootste partij, PRO Gulpen-Wittem, om op basis van dit verslag een voorstel te doen voor de benoeming van een informateur en een bijbehorende opdracht. De raad vergadert hierover morgen, op 1 april 2026.

In de gesprekken is door meerdere partijen aangegeven dat het proces zorgvuldig moet worden doorlopen maar dat er ook behoefte is aan voortgang en duidelijkheid.

Er is brede steun voor het aanstellen van een informateur die ervaring heeft met bestuurlijke processen, onafhankelijk opereert en in staat is om zowel inhoudelijk als procesmatig richting te geven aan de formatie.

7. Advies voor de (in)formatiefase

Op basis van de gevoerde gesprekken kom ik tot het volgende advies.

1. Te onderzoeken coalitie

Ik adviseer om in de informatiefase in eerste instantie de haalbaarheid te onderzoeken van een coalitie bestaande uit:

PRO Gulpen-Wittem – DOE'22 – VVD

Deze combinatie lijkt, gelet op de verkiezingsuitslag, de expliciete voorkeuren van meerdere partijen en het ontbreken van harde blokkades binnen deze combinatie het meest voor de hand liggend om nader te onderzoeken.

2. Opdracht aan de informateur

Ik adviseer om de informateur de volgende opdracht mee te geven:

1. onderzoek de bestuurlijke en inhoudelijke haalbaarheid van deze coalitie;
2. werk toe naar een stabiel en gedragen, gedetailleerd, coalitieakkoord;
3. besteed nadrukkelijk aandacht aan:
 - o de wijze van samenwerking;
 - o het herstel van onderlinge verhoudingen.

3. Herstel van vertrouwen en bestuurscultuur

Ik adviseer expliciet om in de informatiefase aandacht te besteden aan:

- het herstellen van vertrouwen tussen partijen, ook de oppositie;
- het bespreken en waar nodig afsluiten van spanningen uit het verleden;
- het maken van duidelijke afspraken over omgangsvormen.

4. Betrekken van de gehele raad

Ik adviseer om in het verdere proces:

- ook niet-coalitiepartijen actief te betrekken;
- te zorgen voor een goede informatiepositie voor de gehele raad.

Dit draagt bij aan een beter functionerende democratie en voorkomt herhaling van negatieve ervaringen uit de afgelopen bestuursperiode.

5. Vooruitkijken

Tot slot adviseer ik om in het proces nadrukkelijk te focussen op de toekomst.

Hoewel in de gesprekken regelmatig wordt verwezen naar gebeurtenissen uit het verleden, is er ook breed draagvlak voor de gedachte dat:

- de verkiezingsuitslag een nieuw vertrekpunt markeert;
- dat samenwerking alleen kans van slagen heeft als partijen bereid zijn vooruit te kijken.

8. Slot

De verkiezingsuitslag in Gulpen-Wittem markeert, volgens de partijen, een duidelijke roep om verandering. In de gesprekken is naar voren gekomen dat er een breed gedeelde wens bestaat om te komen tot een andere bestuurscultuur, met meer onderling vertrouwen, betere samenwerking en een grotere betrokkenheid van de raad – coalitie en oppositie – en de lokale samenleving.

Het succes in de komende bestuursperiode is daarom niet alleen afhankelijk van welke partijen een coalitie vormen, maar in belangrijke mate van de manier waarop partijen met elkaar samenwerken. Het herstel van vertrouwen, het doorbreken van patronen uit het verleden en het serieus nemen van alle fracties in de raad zijn daarbij essentieel.

Wanneer het lukt om deze elementen centraal te stellen, zie ik goede mogelijkheden voor een stabiel en toekomstgericht gemeentebestuur dat kan rekenen op breed draagvlak.

Ik wens de gemeenteraad veel wijsheid en succes bij het nemen van de volgende stappen in het formatieproces en bij het vormgeven van het nieuwe bestuur voor Gulpen-Wittem.

Tot slot wil ik mijn waardering uitspreken voor de openheid en constructieve houding van alle partijen in deze verkenningsfase. Dit maakt een verslag mogelijk dat duidelijke conclusies kan trekken, hetgeen het vervolg van het formatieproces makkelijker maakt. Tevens dank ik de griffie, en in het bijzonder griffier Robin Reichrath, voor de zorgvuldige en professionele ondersteuning gedurende dit proces.

Indien gewenst ben ik uiteraard bereid om mijn bevindingen mondeling toe te lichten en waar nodig een vragen van raadsleden te beantwoorden.

Martijn Dols

Verkenner Gulpen-Wittem

9. Bijlagen

Bijlage 1 – Verslag verkennend gesprek met PRO Gulpen-Wittem

Bijlage 2 – Verslag verkennend gesprek met Fractie Franssen

Bijlage 3 – Verslag verkennend gesprek met Gulpen-Wittem Lokaal (GWL)

Bijlage 4 – Verslag verkennend gesprek met DOE'22

Bijlage 5 – Verslag verkennend gesprek met VVD